

Försöksverksamhet med 9-årig enhetsskola

I anledning av att Sveriges folkskollärarförbund och Sveriges folkskolläraryrkesförbund beretts tillfälle avge yttrande över skolöverstyrelsens förslag till bestämmelser beträffande försöksverksamhet med nioårig enhetsskola får förbunden härmed anföra följande.

Förbunden anser det vara av stort värde att samtliga bestämmelser som gäller försöksverksamheten på föreslaget sätt blir sammanförda, då det uppenbarligen medfört stora olägenheter att ha bestämmelserna spridda i olika kungl. brev, särskilda beslut och cirkulär. Det är emellertid också önskvärt att hänvisningar till kungörelser och kungl. brev, något som i stor utsträckning förekommer i skolöverstyrelsens förslag, så mycket som möjligt undviks. Förbundens yttrande avser endast de delar av förslaget som behandlar frågor som berör folkskollärarkåren och folkskollärarnas arbetsområden inom försöksverksamheten.

Beträffande § 4

I de inledande bestämmelserna har i § 4 punkt e) föreslagits att lärjunge skulle kunna få avgå från enhetsskolan efter att nöjaktigt ha inhämtat åttonde klassens lärokurs eller t. o. m. efter att ha väl inhämtat sjunde klassens kurs. Som villkor här för uppställs att vederbörande lärjunge fullgör sin återstående skolplikt vid yrkesskola, som meddelar en mot enhetsskolans teoretiska läroämnen svarande undervisning.

Att enhetsskolans elever skulle avgå redan efter sjunde skolåret anser förbunden vara mycket olyckligt. Det har nämligen med hänsyn till elevernas ålder 14—15 år icke ansetts lämpligt att det åttonde skolåret skulle ge egentlig yrkesundervisning utan endast yrkesorientering. Dessutom har enhetsskolans ledning och lärare pedagogisk utbildning för och erfarenhet av att handha elever på detta åldersstadium. Yrkesskolans ledning och lärare är naturligt nog vana att ställa helt andra krav på elevernas prestationer än man har rätt att fordra av 14—15-åringar.

Vad 9 y beträffar torde de skiftande lokala förhållandena beträffande möjligheterna att ordna lämplig yrkesutbildning motivera olika lösningar. De elever i klass 9 som har sin yrkespraktik och yrkestheori förlagd till yrkesskola torde med fördel i de allmänbildande ämnena kunna samundervisas med enhetsskolan på orten.

Genom en dylik anordning underlättas möjligheterna att på ett ändamålsenligt sätt ordna undervisningsgrupper i de allmänbildande ämnena. Vidare kan enhetsskolans undervisningsmateriel samt dess lärare i såväl kunskaps- som övningsämnen mera rationellt utnyttjas. Under-

* * *

De bägge folkskollärarförbunden har den 24 januari till k. m:t inlämnat nedanstående remissyttrande över skolöverstyrelsens förslag till vissa bestämmelser om försöksverksamheten med 9-årig enhetsskola.

En sammanfattning av dessa förslag publicerades i nr 1—2.

* * *

visningen i de allmänbildande ämnena för elever, som övergått till yrkesskola, bör enligt förbundens mening handhas av lärare med samma utbildning och kompetens som föreskrivs för undervisning i kunskapsämnena på enhetsskolans högstadium. Vid samundervisning med enhetsskolan uppstår inga särskilda svårigheter att erhålla sådana lärarkrafter, vilket torde bli fallet, om yrkesskolan själv ska anställa lärare också i dessa ämnen. Det synes även vara av betydelse att tillsynen över eleverna under de år den praktiska utbildningen påbörjas handhas av lärare, som väl känner eleverna, samt att eleverna upprätthåller en fortlöpande kontakt med enhetsskolans yrkesvalslärare.

Tidigare verkställda beräkningar av lärarbehovet för undervisning i kunskapsämnena på enhetsskolans högstadium inkluderar också klass 9 y. Därest den ifrågasatt undervisningen i kunskapsämnena i viss utsträckning skulle komma att förläggas till yrkesskolan, förutsätter förbunden att tjänster inrättas vid yrkesskolorna för folkskollärare i 23:e lönegraden.

Man bör inte heller bortse från värdet av att eleverna får avgångsbetyg från den nioåriga obligatoriska skolan. Enligt yrkesutbildningssakkunnigas förslag skulle de elever, som utskrivs från enhetsskolans efter det åttonde skolåret och därefter fortsätta vid yrkesskola endast erhålla ett intyg om avslutad skolgång efter det nionde skolårets slut. Det är dock för eleverna betydelsefullt att efter det nionde skolåret erhålla ett avgångsbetyg, som gör dem jämställda med elever som genomgått nioårig enhetsskola. För-

bunden anser denna synpunkt väsentlig, ty detta avgångsbetyg ska vara den grund, på vilken elevernas framtida utbildning och anställning i arbetslivet ska byggas.

Beträffande § 9, mom. 1, punkt d

Förbunden anser att i fråga om tjänstgöringsbetyg för folkskollärare i 23:e lönegraden bör folkskolstadgans bestämmelser tillämpas och inte — som skolöverstyrelsen föreslagit — stadgan för kommunala realskolor. Det synes inte motiverat att dessa folkskollärare, som har samma pedagogiska grundutbildning som övriga folkskollärare, får sin tjänstgöring bedömd efter andra grunder än de som nu gäller för folkskolans lärare.

Beträffande §§ 10 och 12

Uppdelning av klassavdelning i parallellavdelningar föreslås få ske för varje påbörjat 30-tal elever. Det är emellertid av obestritt värde från såväl fostrings- som undervisningssynpunkt att antalet elever i läraravdelningarna betydligt sänks i jämförelse med nu gällande bestämmelser om barnantalet i folkskolans avdelningar; lägre barnantal i klasserna är för övrigt ett lika angeläget krav för folkskolan som beträffande enhetsskolans högstadium. Detta gäller också möjligheterna att uppdelning i undervisningsgrupper. De bestämmelser som överstyrelsen i detta sammanhang föreslår för vissa läro- och övningsämnen bör i tillämpliga delar också gälla i folkskolan.

I fråga om undervisning i slöjd föreslås att uppdelning av avdelning i två grupper ska få äga rum, om avdelning uppgår till minst 17 lärjungar. I högre skolor får emellertid uppdelning på två grupper ske, då lärjungeantalet är minst 16. Förbunden anser alla skäl tala för att samma grunder som nu gäller för högre skolor bör tillämpas även i enhetsskolan.

Beträffande § 19

Förbunden vill i detta sammanhang efterlysa bestämmelser beträffande adjunksbehörig folkskollärares rätt att tillgodoräkna tidigare tjänstgöring i folkskola för inplacering i lönegrad och löneklass. Skolöverstyrelsen har ingett förslag till Kungl. Maj:t rörande folkskollärarnas rätt att tillgodoräkna tjänsteår i folkskolan vid inplacering i befodringsgången.

Förbunden anser det angeläget att bestämmelser härom snarast utfärdas och ingå i det här behandlade förslaget.

Beträffande § 22

I de fall då folkskollärartjänst i 23:e lönegraden inte kunnat besättas med behörig folkskollärare, förutsätter förbunden föreskrifter om att tjänsten ånyo omedelbart ska ledigförklaras.

Förbunden vill särskilt understryka att om lärare i befodringsgången skulle komma att förordnas som vikarie på folkskollärartjänst i 23:e lönegraden, förordnandet ska betraktas som tillfälligt och endast gälla *tills vidare* under läsåret, tills behörig folkskollärare hinner förordnas. Andra stycket i § bör sålunda utgå.

Beträffande §§ 24 och 25

Skolöverstyrelsens förslag beträffande ämnen i folkskollärartjänst i 23:e lönegraden innebär i princip tillämpning av bestämmelserna i 51 § 2 mom. stadgan för kommunala realskolor. Varken i det kungl. brevet den 4 juni 1954 angående folkskollärartjänster i 23:e lönegraden eller det kungl. brevet samma dag angående vissa ändrade bestämmelser beträffande försöksverksamheten med nioårig enhetsskola m. m. finns emellertid bestämmelser innebärande tillämpning av stadgan för kommunala realskolor i detta sammanhang. Inte heller i prop. 149 och statsutskottets utlåtande över denna har frågan berörts.

Folkskollärartjänst i 23:e lönegraden ska avse undervisning *företrädesvis* i visst eller vissa ämnen eller viss grupp av ämnen. För att den lokala skolledningen på bästa sätt ska kunna täcka föreliggande lärarbehov på högstadiet är det nödvändigt att de i tjänsterna ingående ämnena vid ledigförklaring får kombineras så fritt som möjligt. Detta är särskilt angeläget vid mindre skolenheter. Uppdelningen av ämneskombinationerna i två huvudgrupper — tjänster i humanistiska ämnen (inklusive kristendomsundervisning) och tjänster i naturvetenskapliga ämnen — begränsar i hög grad skolledningens möjligheter att vid ledigförklaring smidigt anpassa tjänsternas ämnen efter föreliggande lärarbehov. Vidare har folkskolläraren genomgått grundutbildning i såväl humanistiska som naturvetenskapliga ämnen. Uppdelningen av ämneskombinationer och tjänster i nämnda huvudgrupper lägger sålunda också hinder i vägen för ett effektivt utnyttjande av den större användbarhet folkskolläraren har genom sin grundutbildning.

Förbunden kan sålunda inte godta förslaget om ämneskombinationernas uppdelning på tjänster i humanistiska respektive naturvetenskapliga ämnen. En dylik upp-



Komplettera läseboksförrådet med

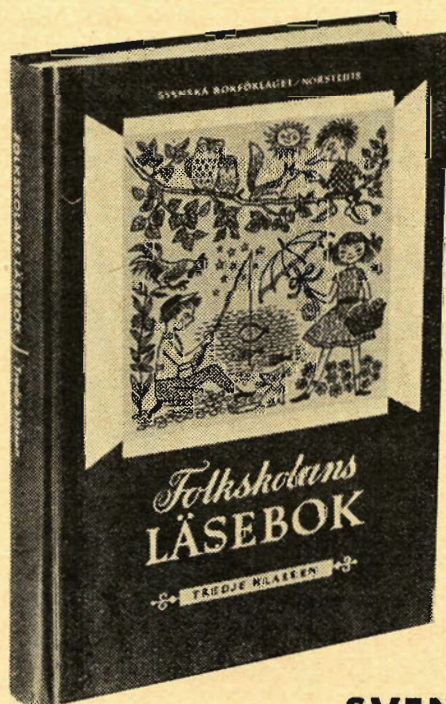
FOLKSKOLANS LÄSEBOK

Allmänna serien

Tredje klassen

Andra upplagan nu färdig.

- **Helt omarbetad.** Bland de nya medarbetarna märks Astrid Lindgren och Gösta Knutsson.
- **Helt nyillustrerad** i färg och svart av Eva Billow och Birgitta Nordenskiöld.



Den nya upplagan
av *Tredje klassen* —
liksom övriga planerade
nya eller omarbetade
delar — bunden i
PLACINBAND

5:90

Lärarrabatt 25 %

SVENSKA BOKFÖRLAGET

SKOLBOKCENTRALEN

David Bagares Gata 20 • Stockholm

Tel. 23 69 80 • Postgiro 551 60

Utställning även Parkgatan 19, Göteborg
Hamngatan 4, Malmö

Utställning

Lärarexemplar

Rekvisioner



delning bör enligt förbundens bestämda mening inte göras. Möjligheten att efter framställning till skolöverstyrelsen få använda annan kombination av ämnen än de föreslagna, om detta motiveras av särskilda förhållanden, kan inte betraktas som en tillfredsställande lösning av förenämnda fråga.

Förbunden kan heller inte godta skolöverstyrelsens förslag att tjänst ska kunna ledigförklaras i endast två kunskapsämnen. Såväl ur rekryteringssynpunkt som med hänsyn till dessa lärares användbarhet i olika ämnen vill förbunden bestämt understryka att folkskollärartjänst inte bör få ledigförklaras i mindre än tre kunskapsämnen, inom vilka den föreskrivna vidareutbildningen ska ligga.

I fråga om yrkesvägledning innebär skolöverstyrelsens förslag en icke godtagbar skärpning av de i det kungl. brevet den 4 juni 1954 föreskrivna behörighetsvillkoren, vilka grundar sig på folkskolläraryrkesförbundens förhandlingsöverenskommelse med civildepartementet. Befordringskursen i samhällslära innehåller ett betydande avsnitt rörande yrkesvägledning och yrkesorientering. Förbunden förutsätter att detta kursmoment ger behörighet till tjänst vari yrkesvägledning ingår.

Vidare vill förbunden i detta sammanhang bestämt understryka angelägenheten av att yrkesvalslärarnas utbildning ordnas och att samordning därvid sker med befordringskurserna i samhällslära, så att dubblering av kursmoment undviks. Det är också angeläget att yrkesvalslärarnas utbildning snarast ordnas på ett sådant sätt att den får tillgodoräknas som vidareutbildning för 23-gradstjänst.

Beträffande § 27

Förbunden anser att andra stycket i 1 mom. bör ha samma lydelse som motsvarande mening i nu gällande kungl. brev. (§ 9 mom. 1).

Beträffande § 31

Mot förslaget att adjunkter och ämneslärare må kunna placeras att undervisa i engelska på mellanstadiet vill förbunden

göra den bestämda invändningen att om klasslärare har behörighet att undervisa i engelska, annan lärare inte ska kunna hänvisas att undervisa i engelska i vederbörande lärares klassavdelning. Förbunden anser även att annan folkskollärare med behörighet i första hand bör anlitas för denna undervisning om klassläraren inte har behörighet att undervisa i engelska. Erfarenhet av den undervisningsmetodik som tillämpas på mellanstadiet och för det elevklientel det här gäller måste bedömas vara särskilt betydelsefull i detta sammanhang. Förbunden kan sålunda inte acceptera skolöverstyrelsens förslag på denna punkt.

Beträffande § 35

I 3 mom. föreslås att språktillägg enligt Arf 23 § 4 mom. må utgå även till folkskollärare i 23:e lönegraden och till folkskollärare som avses i 27 § 1 mom. Detta är inte bara välbetänkt utan nödvändigt för att de lärare som har sitt verksamhetsområde i de finskspråkiga bygderna ska stimuleras att genomgå vidareutbildning för erhållande av behörighet till 23-gradstjänst och söka sådan tjänst inom det område där språktillägg utgår.

Folkskollärare, som undervisar på enhetsskolans högstadium eller högre skolor, bör också få det särskilda arvudet om 450 kronor för undervisning i engelska. Det är nämligen i lönehänseende ofördelaktigare att tjänstgöra vid sistnämnda skolor enligt de föreskrifter som meddelats i kungl. brev den 6 juni 1952 angående avlöningsförmåner för folkskollärare vid full tjänstgöring i högre skola än att undervisa i klasserna 7 och 8 i folkskolan.

I fråga om språktillägget har förbunden tidigare framställt yrkande om justering och förhandlingar med civildepartementet.

Beträffande § 37

I § 37 anges, att i avlöningshänseende föreskrifterna i kungl. brev av den 6 juni 1952 ska gälla för folkskollärare vid full tjänstgöring i högre skola. Förbunden anser att då 23-gradsbehörig folkskollä-

rare uppehåller tjänst som är avsedd för adjunksbehörig lärare, bör ovannämnda bestämmelser i det kungl. brevet inte tillämpas utan lön utgå efter den löneklass som folkskollärare skulle tillhöra inom lönegrad 23 i den mån detta är förmånligare. Detta är i analogi med vad som i § 38 föreslås i motsvarande fall gälla för ämneslärare.

Beträffande § 39

Timarvode föreslås beräknas enligt samma grunder som gäller vid kommunala realskolor med undantag för ämnet maskinskrivning, som föreslås arvoderas efter en lägre timtaxa. Maskinskrivning är i de praktiska realskolorna praktiskt läroämne, vilket också är fallet enligt 6 § 3 mom. i föreliggande förslag. Förbunden anser att all timundervisning på enhetsskolans högstadium bör arvoderas enligt de grunder som är fastställda för motsvarande ämne i realskola. Sålunda bör maskinskrivning även i enhetsskolan arvoderas enligt den timtaxa som är fastställd för annat praktiskt läroämne i realskola.

Beträffande § 41

Enligt 13 § i kungl. brev den 30 juni 1953 angående särskilda bestämmelser beträffande försöksverksamheten utgår särskild ersättning med 1 krona för varje undervisningstimme folkskollärare med huvudsaklig tjänstgöring på mellanstadiet fullgör på högstadiet. Denna ersättning har varit oförändrad alltsedan den infördes.

Med hänsyn till att nämnda undervisning inte medför nedsättning av lärares undervisningsskyldighet per vecka, att den särskilda ersättningen till folkskollärare med full tjänstgöring på högstadiet höjts från 1.50 kronor till 2.50 kronor per dag samt att timarvodena för tilläggstimmar på högstadiet höjts, bör timersättningen höjas till 2 kronor. Ifrågasvarande folkskollärare har i regel specialutbildning i visst ämne och erforderlig kompetens för undervisningen.

Framställning rörande här nämnda förhållanden har redan inlämnats till civildepartementet.

Beträffande § 62

I § 62 hänskjuts vissa problem till skolöverstyrelsen för avgörande och utfärdande av närmare anvisningar. Förbunden förutsätter att skolöverstyrelsen, innan ifrågasvarande anvisningar utfärdas, bereder förbunden tillfälle till överläggningar därom.

Sveriges folkskolläraryrkesförbund och Sveriges folkskolläraryrkesförbund hemställer att ovan framförda synpunkter må beaktas vid fastställande av bestämmelser beträffande försöksverksamheten med nioårig enhetsskola.

Hermodsexaminander 1954

Under 1954 har

75	21	60	11
avlagt studentexamen	avlagt handelsgymn. examen	avlagt realexamen	avlagt ingenjörsexamen

Även Ni kan gå Hermodsvägen